

dS + DINSDAG 3 OKTOBER 2017 - BUITENLAND

Een 27-jarige staat in Duitsland terecht, omdat hij lid van IS zou zijn en vermoedelijk is afgereisd naar Syrië. © rtr

**INTERVIEW RIK COOLSAET SENIOR ASSOCIATE
FELLOW AAN EGMONT INSTITUUT**

Door ons blind te staren op de islam als bron van het jihadisme kweken we de volgende generatie terroristen, waarschuwt professor Rik Coolsaet.

**‘Met oorlog tegen
islam verkwanselen
we gouden kans’**

 VAN ONZE REDACTRICE EVITA NEEFS

Molenbeek in kaart

Lees verder onderaan

BRUSSEL | ‘De val van het Islamitisch kalifaat biedt een nieuwe kans om de voedingsbodem van het terrorisme droog te leggen.

Maar we moeten absoluut de fouten van tien jaar geleden vermijden’, waarschuwt politoloog Rik Coolsaet in een nieuwe Egmont Paper, *Anticipating the Post-Daesh Landscape*. Hij weigert mee te stappen in het doemdenken dat aanslagen het ‘nieuwe normaal’ zijn. Elke terreurgolf dooft ooit uit. Ook het jihadisme van Islamitische Staat zal wegdeemsteren. Met het verlies van zijn grondgebied raakt IS immers zijn unieke aantrekkingskracht kwijt.

Nooit eerder sinds het ontstaan van het jihadisme eind jaren tachtig had een organisatie een heilstaat aan te bieden, een plek waar gefrustreerden van hun frustraties verlost zouden zijn, sadisten hun sadisme konden botvieren, jonge criminelen status verwerven en tienermeisjes die slecht in hun vel zitten, hun dromen in vervulling zien gaan. Als een rattenvanger van Hamelen lokte IS hen met valse beloften naar hun noodlot.

Een militaire overwinning op IS volstaat echter niet, waarschuwt Coolsaet. ‘We moeten onverwijld maatregelen nemen om te voorkomen dat er nieuwe jihadbewegingen ontspruiten.’

Terrorisme, zegt u, ontstaat uit de wisselwerking tussen vier elementen: voedingsbodem, gelegenheid, ideologie en groepsdynamiek.

‘Elke terreurgolf dooft ooit uit. Ook het jihadisme van Islamitische Staat zal wegdeemsteren’

‘En juist daarom volstaat het niet om alleen de ideologie te bestrijden, zoals sommigen voorstellen. Het is daarentegen essentieel om de sociale en economische voedingsbodem

droog te leggen. Dat is trouwens de enige van de vier factoren die je als samenleving in de hand hebt.’

Rik Coolsaet. © Jimmy Kets

Pak je die voedingsbodem niet aan, dan maak je de tieners van vandaag rijp om bij de volgende gelegenheid, zoals een nieuw conflict in het Midden-Oosten, naar het terrorisme te worden gelokt. Via een vriendenkliekje met een wervend ideologisch verhaal dat ze van het internet plukken.’

‘Dat veronderstelt dat we in onze samenleving gaan kijken waarom een hele generatie jongeren het gevoel heeft hier niet welkom te zijn en geen toekomst te hebben. Dat is de echte voedingsbodem van het terrorisme, zoals blijkt uit een recent onderzoek in Sint-Jans-Molenbeek (zie inzet).’

‘We lieten toe dat het verhaal van de Botsing der Beschavingen – dat extreemrechts sinds de jaren tachtig propageerde – de overheersende visie werd’

‘Er is sinds de aanslagen in Brussel veel ten goede veranderd, erkennen de Molenbekenaars. Maar de woede en ontgoocheling bij de jongeren woekeren voort omdat de echte problemen niet worden aangepakt.’

Tien jaar geleden hebben we volgens u een mooie kans verkwanseld.

‘Tussen 2005 en 2010 daalde het aantal aanslagen, werden terreurcellen ontmanteld en maakten opiniepeilingen duidelijk dat het jihadisme een randfenomeen was. De omstandigheden waren dus gunstig. In plaats van daarvan gebruik te maken, lieten we toe dat het verhaal van de Botsing der Beschavingen dat extreemrechts sinds de jaren tachtig propageerde, de

overheersende visie werd. Door de schok van 9/11 raakte het debat over discriminatie en racisme bedolven onder de stelling dat hun cultuur de integratie van migranten verhinderde.’

‘We zagen niet dat deze kulturkampf tegen de islam het gevoel bij jongeren met een migratie-achtergrond versterkte dat ze tweederangsburgers zijn. Evenmin begrepen we het verwoestende effect van de structurele discriminatie in onze samenleving. Deze jongeren werden gevoelig voor de beloften van IS en we kregen vanaf 2012 een grote groep Syriëgangers.’

Binnen de ‘moslimgemeenschap’ werd, zeker na 9/11, toch ook meer en meer de nadruk gelegd op godsdienst als verbindend element?

‘Dat was een reactie op het feit dat de samenleving hen alleen door de lens van hun godsdienst bekeek, ook al is de “moslimgemeenschap” in Europa verre van homogeen. Dat maakte ons blind voor het feit dat de overgrote meerderheid van de deze gemeenschap dezelfde zorgen heeft als andere Belgen.

Worden ‘de moslims’ niet te veel als slachtoffer afgeschilderd? En zien ze zichzelf niet te veel als slachtoffer?

‘Naar Syrië gaan en misdaden plegen is niet de schuld van de samenleving. Dat klopt. Maar we moeten de structuurfouten in de maatschappij wegnemen die maken dat een kleine groep mensen gevoelig wordt voor de nieuwe lokroep van het terrorisme. Binnen de “moslimgemeenschap” is de bereidheid om het terrorisme te veroordelen en naar oplossingen te zoeken veel groter dan pakweg tien jaar geleden. De overgrote meerderheid van de moslims zijn onze bondgenoten, maar racisme, discriminatie en de voortwoedende kulturkampf maken het hen niet gemakkelijk.’

Molenbeek in kaart

De voornaamste **oorzaak van radicalisering is het gevoel geen toekomst te hebben.**

Dat stelden de onderzoekers van het European Institute for Peace vast in een bevraging in twee wijken van Sint-Jans-Molenbeek, Centrum en Maritiem, waar zeventig tot tachtig procent van de inwoners buitenlandse wortels heeft. Beide districten zijn bij de armste in België en kwamen in het nieuws door de aanslagen in Parijs en Brussel. Radicalisering, zeggen de ondervraagde inwoners, is een zoektocht naar zin in een uitzichtloos leven.

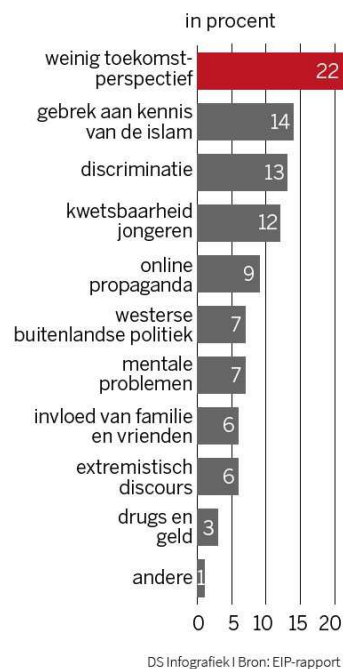
Werkloosheid (31%) werd het grootste probleem van Molenbeek genoemd, gevolgd door onderwijs (15%).

Molenbekenaars ervaren **discriminatie**, zeker als ze van Noord-Afrikaanse origine zijn. Een vreemde naam en een adres in Molenbeek is een fundamentele handicap op de arbeidsmarkt.

Godsdienst wordt niet ervaren als een drijvende kracht achter radicalisering. Wel onwetendheid, gebrek aan kennis van de islam (*zie grafiek*) – vandaar het belang, aldus de ondervraagden, van beslagen godsdienstleraars. Veel geradicaliseerden zijn gewezen criminelen die een snelle absolutie voor hun zonden zochten.

Onder de inwoners van Molenbeek leeft **geen steun voor gewelddadig extremisme**. Ook niet bij de grote Noord-Afrikaanse gemeenschap, al kleven zij conservatieve godsdienstige waarden aan. Nogal wat moslims zeggen zich gemerd te voelen in de beleving van hun godsdienst door de Belgische Staat. Ze verwijzen daarbij naar het verbod op religieuze klederdracht en onverdoofd slachten.

Belangrijkste redenen voor radicalisering

Van no-gozones voor de politie is geen sprake. Wel zouden de Molenbenaars graag een korps zien dat dichter staat bij de gemeenschap.

Het onderzoek legde ook een **groot sociaal isolement** bloot. Vooral Noord-Afrikanen hebben weinig vrienden buiten hun familie, laat staat buiten de gemeenschap. Ze zijn ook geen lid van organisaties, al betert dat naarmate iemand hoger geschoold is. Een enorm probleem is het gebrek aan leiders en rolmodellen. (*esn*)

Molenbeek and violent radicalisation: ‘a social mapping’, eip.org (<http://eip.org/en/news-events/what-does-molenbeek-think-%E2%80%93-new-eip-survey-reveals-drivers-violent-extremism>), juni 2017.

EVITA NEEFS

Evita Neefs is redactrice buitenland bij De Standaard.

Meer artikels van Evita Neefs »
(<http://www.standaard.be/auteur/evita-neeefs>)

LEES MEER

VANDAAG | ‘Mijn ouders hadden op mijn leeftijd minder stress in de

supermarkt’ (http://www.standaard.be/cnt/dmf20171002_03109095)

VANDAAG | Man met een missie

(http://www.standaard.be/cnt/dmf20171002_03109031)